

РЕШЕНИЕ

№ 252

гр. София, 06.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 4-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на дванадесети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Диана Коледжикова

Членове: Мария Яначкова
Десислава Б. Николова

при участието на секретаря Ваня Ил. Иова
като разгледа докладваното от Мария Яначкова Въззивно гражданско дело № 20231000501067 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 258 – 273 ГПК.

С решение № 20 от 6 февруари 2023г. по т. д. № 133/2021г. Софийски окръжен съд, ТО, е отхвърлил предявените от Е. А. Х., ЕГН *****, действаща като малолетна чрез своята майка и законен представител Н. П. С. срещу „Лев Инс“ АД с ЕИК 121130788, обективно съединени иски за плащане на сумата от 100 000 лв. /сто хиляди лева/, представляваща обезщетение за неимуществени вреди - страдание поради смъртта на дядо й И. Х. С., причинена в резултат на ПТП, настъпило на *****г., ведно с обезщетение за забава в размер на законната лихва върху сумата, считано от 21.02.2020г. до окончателното плащане; осъдил Е. А. Х., ЕГН *****, действаща като малолетна чрез своята майка и законен представител Н. П. С. да плати на „Лев Инс“ АД с ЕИК 121130788, общата сума от 915 лв. /деветстотин и петнадесет лева/, представляваща направени по делото разноски /5 лв. за д. т. за издаване на съдебно удостоверение, 60 лв. за възнаграждения на призовани свидетели, 400 лв. за възнаграждения на вещи лица и 450 лв. за юрисконсултско възнаграждение/.

Производството пред въззивния съд е образувано по въззивна жалба на Е. А. Х., представлявана от законния си представител Н. П. Н., срещу решението по т. д. № 133/2021г. на СОС. С доводи за неправилност на атакуваното решение, концентрирани като резултат върху нарушение на материалния закон поради неправилния извод за липса на материалноправна легитимация в лицето на ищцата да претендира обезщетение от смъртта на своя дядо, иска отмяна на решението и уважаване на иска.

ЗК „Лев инс“ АД е оспорил въззивната жалба.

За да постанови решението си в решаващите си мотиви, с които е отрекъл материалноправната легитимация на ищцата и, с което е отхвърлил исковата претенция, първоинстанционният съд е приел, че в полза на ищцата – внучка на загиналия от ПТП не е възникнало вземане за обезщетение за неимуществени вреди от смъртта му, тъй като не е проведено доказване по безспорен и категоричен начин чрез гласните доказателства, събрани чрез разпит на св. Ц. и св. А., чиито показания не са кредитирани изцяло, че тя е създавала толкова дълбока и емоционална връзка и съответно е търпяла страдание – дълбоко и продължително, което справедливостта да изисква то да бъде обезщетено, въпреки че е приел за установено, че между дядо и внучка е съществувала връзка на привързаност и грижа и, че тя е изпитала чувство на загуба след смъртта му.

Софийски апелативен съд, като въззивна инстанция, в рамките на правомощията си, уредени в чл. 269 ГПК, съобразно и разясненията, дадени в ТР № 1/09.12.2013г. по тълк. дело № 1/2013г. на ОСГТК на ВКС, намира, че обжалваното решение е валидно; то е и допустимо, а като косвен резултат от решаващата си дейност счита същото за правилно.

Предмет на обжалваното решение е предявен иск при правна квалификация чл. 432, ал. 1 КЗ за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди от увредено лице (чл. 478, ал. 2 КЗ) срещу застраховалия гражданската отговорност на делинквента, причинил ПТП на 16.01.2020г., от което е настъпила смъртта на И. Х. С. – дядо на ищцата. Настъпването на ПТП, вредоносния резултат от него и наличието на застрахователно правоотношение между ответника и причинителя на ПТП е прието за установено в производството. В спорния предмет и на въззивното производство е материалноправната легитимация на ищцата да получи

търсеното обезщетение от смъртта на своя родственик, оспорена още в срока за отговор на исковата молба с правоизключващи възражения, поддържани и в отговора на въззивната жалба на ответника като обосновка на доводи за правилност на обжалвания акт.

Жалбоподателката поддържа от своя страна, че ТР № 1 от 21.06.2018г. по тълк. д. № 1/2016г., ОСНГТК на ВКС не е приложено правилно. Счита, че неправилно – необосновано и в разрез със събраните доказателства, съдът е приел, че между нея и починалия не са съществували изключителни отношения на близост и привързаност, въпреки установеното по делото, че още приживе на баща ѝ, тъй като и двамата ѝ родители били много заети, дядото е поел грижите по отглеждането ѝ и връзката между тях е била подобна на тази между родител и дете на фона на отношенията между членовете на семействата в първата четвърт на 21 век. Поддържа още, че „традиционни за българското семейство отношения“ следва да се преценяват и през призмата на промяната на развитието на обществото, в частност и през 21 век, и конкретно за всеки отделен случай. Обобщила е, че по делото е доказана изключителна близост между нея и дядо ѝ и мъчителни изживявания след смъртта му, по интензитет и продължителност, присъщи за най-близък човек, които дават основание да се приеме в конкретния случай, че би било справедливо да бъдат обезщетени. Това е тезата, поддържана в исковата молба, в която са изложени твърдения за отношенията на ищцата със загиналия, и, че ищцата е приела изключително тежко загубата му.

Ответникът по иска, съобразно горепосоченото, е оспорил правото на ищцата да получи търсеното обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на дядо ѝ с правоизключващи спорното право възражения, че не е доказана изключителност на създадената връзка извън обичайната и на търпените болки и страдания от загубата по смисъла на ТР № 1 от 21.06.2018г. по тълк. д. № 1/2016г., ОСНГТК на ВКС, евентуално, че претендираното обезщетение е завишено, като е посочил, че в друго производство друга внучка на пострадалия също е претендирала обезщетение за вреди от смъртта му.

Спорният предмет на делото във въззивното производство следователно е концентриран на първо място около въпроса за правото на ищцата да получи обезщетение за неимуществени вреди – има ли качество на увредено лице от процесното ПТП в контекста на въпроса причинени ли са ѝ

неимуществени вреди от смъртта на дядо ѝ И. Х. С., подлежащи на обезщетяване в настоящия процес. При положителен отговор на този въпрос ще се разгледат и другите факти от фактическия състав на предявеното право в рамките на правомощията на въззивния съд, правораздаващ при условията на ограничен въззив.

За да се произнесе, САС взе предвид следното:

От показанията на св. Ц. - приятелка на майката на ищцата, е установено, че бащата на Е. бил ангажиран на работа като главен готвач в Боровец, не се засичали много с Е.. Баща ѝ осигурявал финансово семейството, но свидетелката счита, че дядото е поел „бащинската отговорност“ и, че липсата за Е. на баща била „много голяма“, а дядото изключително много се грижил за детето, „основополагащ фактор“ за грижите, били постоянно заедно. Той я водил на детска градина и на училище, прибирал я от учебни занимания, били в „непрестанни игри и забавления“, ходели и на ранчото на дядото. В един момент родителите на Е. се разделили, когато тя била на около шест-седем годишна възраст. Бащата на Е. – А. впоследствие починал, около една година след раздялата. След смъртта на А. дядото продължил да се грижи за Е., даже повече. Тя преживяла много тежко смъртта на баща си, но не толкова тежко, колкото смъртта на дядо си. Свидетелката и майката Н. търсили начин как да поднесат новината за смъртта му на Е. и тя много тежко я посрещнала, защото в училище едно дете ѝ съобщило, че дядо ѝ е починал по жесток начин и тя изпаднала в нервна криза, още не можела да преживее загубата на дядо си (разпитът е проведен през м.02.2022г.), изпитвала страх, била неспокойна и не можела да стои сама вкъщи и да ходи сама на училище, страхувала се да не изгуби друг близък. Преди инцидента детето било при дядо си и баба си в петък, събота, неделя и ваканциите. Когато Н. и А. се разделили, Н. отишла да живее при родителите си на около 500 м от предишната им къща и Е. отишла да живее при майка си, а по-късно Н. сключила друг брак (изнесенят факт за различно местоживее на детето кореспондира и на различния адрес на ищцата в гр. *** удостоверението за наследници на пострадалото лице), но Е. продължила да се вижда с баба си и дядо си, а след смъртта на дядото ходила при баба си, която продължила да се грижи за нея, но тя тъгувала по дядо си и понякога започвала да плаче.

В показанията си св. А. - братовчед на бащата на ищцата, е потвърдил казаното от свидетелката, че бащата на Е. работил в Боровец и се прибирал късно, майка ѝ също работила и децата (на А. – бащата на ищцата) са „изгледани повече“ от бабата и дядото; посочил е, че дядото е научил Е. да кара колело, зимата я возил с шейна; уточнил е, че сестрата на Е. живеела в къщата на дядото и бабата. След смъртта на баща ѝ дядото продължил да се грижи за детето (свидетелят си противоречи относно факта къде е живяло детето след смъртта на баща си). След смъртта на дядото то било разстроено, станало по-мълчаливо, дядото ѝ липсвал, имало и „пристъпи на виковете“.

В удостоверение за наследници на И. Х. С., починал на ****г., е удостоверение, че негови наследници по закон са съпругата му, неговата дъщеря и дъщерите на сина му А. И. Х., починал на ****г., – ищцата и И. С., нейна еднокръвна сестра, също предявила иск за заплащане на обезщетение за вреди от смъртта на дядо си (последното не е спорно между страните).

Съгласно чл. 493а, ал. 4 КЗ, когато по изключение друго лице, извън лицата по ал. 3 (увредени лица, приети за най-близки на пострадалия), претърпи неимуществени вреди вследствие на смъртта на пострадалото лице, тъй като е създадо трайна и дълбока емоционална връзка с починалия, причиняваща му продължителни болки и страдания, които е справедливо да бъдат обезщетени, размерът на обезщетението се определя съгласно методиката, утвърдена с наредбата по ал. 2. В ТР № 1 от 21.06.2018 г. по тълк. д. № 1/2016г., ОСНГТК на ВКС, приложимо и спрямо спорното правоотношение, предмет на делото и за разрешаването на спора между страните, е изяснено кога е налице „изключение“ за обезщетяване на вреди при смърт на пострадалия. Съгласно това ТР материално легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на техен близък са лицата, посочени в Постановление № 4 от 25.V.1961 г. и Постановление № 5 от 24. XI.1969 г. на Пленума на Върховния съд, и по изключение всяко друго лице, което е създадо трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и търпи от неговата смърт продължителни болки и страдания, които в конкретния случай е справедливо да бъдат обезщетени. Обезщетение се присъжда при доказани особено близка връзка с починалия и действително претърпени от смъртта му вреди. С т. 2 на посоченото ТР е обявено за изгубило сила ППВС № 2 от 30.XI.1984г., с което е постановено,

че не се дължи обезщетение за неимуществени вреди на лица извън кръга на тези, посочени в ППВС № 4/1961г. и № 5/1969г. Правилното прилагане на закона, според ППВС № 4/1961г., изисква за неимуществени вреди да бъдат обезщетявани само най-близките на пострадалия в случай на неговата смърт. Измежду най-близките лица са посочени неговите низходящи, съпруг и възходящи, а като условие за успешно провеждане на исковите им е посочено и установяването на добри, близки отношения, т. е. установяването, че тези лица действително са претърпели такива вреди, тъй като нямат право на обезщетение за неимуществени вреди при непозволено увреждане онези от близките на починалия, които са били с него в лоши лични отношения. С ППВС № 5/1969г. е допълнено ППВС № 4/61г. на Пленума на ВС с ал. 2, като е прието, че имат право на обезщетение на неимуществени вреди и отглежданото, но неосиновено дете, съответно отглеждащият го, ако единият от тях почине вследствие непозволено увреждане, както и лицето, което е съжителствувало на съпружески начала с починалия при непозволено увреждане, ако това съжителство не съставлява престъпление и не противоречи на морала. Съгласно посоченото в мотивите към ТР № 1 от 21.06.2018г. по тълк. д. № 1/2016г., ОСНГТК на ВКС, особено близка привързаност може да съществува между починалия и негови братя и сестри, баби/дядовци и внуци. В традиционните за българското общество семейни отношения братята и сестрите, съответно бабите/дядовците и внуците, са част от най-близкия родствен и семеен кръг. Връзките помежду им се характеризират с взаимна обич, морална подкрепа, духовна и емоционална близост. Когато поради конкретни житейски обстоятелства привързаността е станала толкова силна, че смъртта на единия от родствениците е причинила на другия морални болки и страдания, надхвърлящи по интензитет и времетраене нормално присъщите за съответната родствена връзка, справедливо е да се признае право на обезщетение за неимуществени вреди и на преживелия родственик. В тези случаи за получаването на обезщетение няма да е достатъчна само формалната връзка на родство, а ще е необходимо вследствие смъртта на близкия човек преживелият родственик да е понесъл морални болки и страдания, които в достатъчна степен обосновават основание да се направи изключение от разрешението, залегнало в Постановления № 4/61 г. и № 5/69г. на Пленума на ВС, - че в случай на смърт право на обезщетение имат само най-близките на починалия.

За да възникне право на обезщетение за причинени неимуществени вреди в полза на ищцата, както се отбеляза, следва да се проведе пълно и главно доказване за съществуването на трайна и дълбока емоционална връзка с починалия в резултат от ПТП и за настъпили в резултат на смъртта му сериозни морални болки и страдания. Материалноправната легитимация на лицето, което твърди, че е носител на предявеното за съдебна защита право, се основава на действителното съдържание на конкретната поддържана връзка с лицето, за смъртта на което се претендира обезщетение за неимуществени вреди, а не на формална родствена връзка. Наличието на особено близка житейска връзка, даваща основание за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди от смърт, се преценява от съда във всеки отделен случай въз основа на фактите и доказателствата по делото. Обезщетение следва да се присъди само тогава, когато от доказателствата може да се направи несъмнен извод, че лицето, което претендира обезщетение, е провело пълно и главно доказване за съществуването на трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и за настъпили в резултат на неговата смърт сериозни (като интензитет и продължителност) морални болки и страдания. Връзка с посоченото съдържание предполага оправдани очаквания за взаимна грижа и помощ, за емоционална подкрепа и доверие, и нейното отсъствие изключва проявлението на неимуществени вреди, подлежащи на обезщетяване съобразно принципа за справедливост по чл. 52 ЗЗД.

В разглеждания случай и въззивният съд намира, че по делото е доказано със събраните гласни доказателства съществуването на нормални, неизключителни, отношения на близост между починалия и внучката му, както и проявата на естествена емоционална реакция от страна на ищцата при смъртта на дядо й. Законът не установява правила, които обвързват съда да приеме за доказан определен факт въз основа на свидетелски показания, а формирането на вътрешното убеждение за това кои факти са доказани въз основа на показанията става въз основа на преценката на съда на тези показания. Съгласно чл. 172 ГПК, преценката на показанията на роднините, на настойника или на попечителя на посочилата го страна, на осиновителите, на осиновените, на тези, които се намират с насрещната страна или с роднините й в граждански или наказателен спор, на пълномощниците, посочени от техните доверители, както и на всички други, които са

заинтересовани в полза или във вреда на една от страните, се извършва с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната тяхна заинтересованост. Действително, както е приел и първоинстанционният съд като резултат за част от показанията, показанията на разпитаните свидетели са правдоподобни откъм обстановката, за която се отнасят, поради което след извършената преценка по реда на посоченото процесуално правило, като се има предвид възможната заинтересованост на свидетелите в полза на ищците, въззивният съд им дава вяра относно факти, за които свидетелстват. Мненията на свидетелите обаче, дадените от тях оценки, квалификации, изводи за отношенията дядо – внучка – напр. за „силна, специална“ връзка; че дядото е бил „повече от баща“ за Е., че той поел „бащинската отговорност“, че е бил „основа на възпитанието“, съдът не възприема, тъй като същите нямат доказателствена стойност. Въпреки, че показанията са основани на непосредствени възприятия за фактите, до които се отнасят, от тях не може да се направи обоснован извод за наличие на близост между посочените родственици, надхвърляща обичайната близост в рамките на една фамилия. Анализът на свидетелските показания навежда на извод, че не са се проявили конкретни житейски обстоятелства, които да обусловят създаването на по-голяма близост между дядото и внучката Е. в сравнение с близостта, считана за нормална за тази родствена връзка. Традиционно за българския бит отношенията между баби, дядовци и внуци се характеризират с взаимна обич, морална подкрепа, духовна и емоционална близост, като в това число е обичайно полагането на грижи за внуците в помощ и на родителската грижа, когато членовете на фамилията живеят на едно място. Така в разглеждания случай отношенията между ищцата и дядо й са се характеризирали с типичните проявления на близката родствена връзка. Подкрепата при отглеждането на внуците в ранната им възраст е израз на обичайна близост и нормална привързаност между дядо, баба и внуци като част от най-близкия семеен кръг, връзките, между които се характеризират, както се подчерта, с взаимна обич, морална подкрепа, духовна и емоционална близост. Отглеждането и възпитанието на внуците заедно с родителите, особено, както е в случая, при положение че бабата и дядото са живели в близост до своята внучка в малък град (първоначално в една къща), не е нетипично за българско семейство, и въз основа на тези факти не може да се направи несъмнен извод за характеризиране на конкретната връзка дядо –

внучка като изключителна. Трудовата заетост на родителите, не може да се възприеме в никакъв случай като нетипична житейска ситуация, така че дядото (без да се сочи ролята на бабата) да е поел изцяло заместваща грижа за отглеждането и възпитанието на детето, особено след раздялата на родителите, когато то вече е живяло отделно с майка си (без да се твърди и да е доказано дезинтересиране от грижите от страна на бащата и на майката). Свидетелските показания не установяват и понасяне на морални болки и страдания, надхвърлящи болките и страданията, които би изпитал внук на възрастта на ищцата (на навършени 9 години) при внезапната и нелепа смърт на дядото, част от широкия семеен кръг на детето, който е полагал грижи за него, още повече след вече претърпяната загуба на бащата, – силна и непреодолима скръб със съответни поведенчески прояви от непоправимата житейска загуба, от която принципно остават емоционални следи. По делото не са представени доказателства за намеса на психолог, на каквато се позовава свидетелката, за овладяване на емоционалната реакция на скръб у ищцата след второто поред травмиращо събитие в живота ѝ на крехка възраст в рамките на около година. Доколкото преценката на съда за наличие на основание за присъждане на търсеното обезщетение действително е конкретна, както се поддържа във въззивната жалба, - въз основа на събраните по делото доказателства за степента на емоционална и духовна близост в семейството на ищцата и интензитета на настъпилите в резултат от смъртта на пострадалия вреди, - и въззивният съд намира, че като лице, претендиращо обезщетение, тя не е провела пълно и главно доказване (чл. 154, ал. 1 ГПК) за съществуването на дълбока емоционална връзка с починалия, отличаваща се по съдържание от традиционно съществуващите връзки между баби/дядовци и внуци. Не е проведено и изискуемото пълно доказване, че интензитетът и продължителността на търпените от ищцата болки и страдания по повод загубата на близкия ѝ човек надвишават тези, които е нормално да се понасят в случай на внезапна смърт на близкия, настъпила при ПТП. Ето защо, не са налице обстоятелства, въз основа на които да се приеме по делото, че е осъществена хипотеза на изключение, визирано в закона и разяснено в обсъденото ТР, обуславящо определяне на претендираното обезщетение. При това положение е безпредметно обсъждането на други предпоставки от фактическия състав на предявеното право.

Така мотивиран, въззивният съд счита, че решението, предмет на инстанционен контрол, е правилно и подлежи на потвърждаване и чрез препращане към мотивите на първоинстанционния съд, кореспондиращи на приетото от въззивния съд (чл. 272 ГПК). На основание чл. 78, ал. 3 вр. ал. 8 ГПК, при този изход на спора, в полза на ответника по въззивната жалба се присъждат разноси за възнаграждение за юрисконсулт в размер на 100 лв.

Водим от горното, Софийски апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 20 от 6 февруари 2023г. по т. д. № 133/2021г. на Софийски окръжен съд, ТО.

ОСЪЖДА Е. А. Х., ЕГН *****, представлявана от своята майка и законен представител Н. П. С., да заплати на „Лев Инс” АД, ЕИК 121130788, на основание чл. 78, ал. 3 вр. ал. 8 ГПК, сумата 100 лв. – разноси за въззивна инстанция.

Решението може да се обжалва, при условията на чл. 280 ГПК, в едномесечен срок от връчването му пред ВКС.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____